

ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

«Μπεντ» του Μάρτιν Σέρμαν από το Θέατρο Ανεμώννα

Μετάφραση: Γιώργος Θεοδοσιάδης. Σκηνοθεσία: Βαρνάβας Κυριαζής.

Σκηνικά-κοστούμια: Γιώργος Χιώτης. Μουσική επιμέλεια: Βαρνάβας Κυριαζής, Αντρέας Τηλεμάχου, Μάμας Χατζπαντώνης. Παίζουν: Αντρέας Τηλεμάχου, Μαρίνος Ξενοφώντος, Γιώργος Μουσικοβίας, Ξένιος Ξενοφώντος, Χάρης Πισίας, Πέτρος Πέτρου, κ.ά.

ΑΙΣΘΑΝΟΜΑΙ ότι στις παραστάσεις του Θεάτρου Ανεμώννα, τουλάχιστον στις δύο από τις τρεις μέχρι τώρα παραγωγές του, το «Χαβάν» και το «Μπεντ», είχα χάσει την ιδιότητά μου με την οποία μπαίνω σε κάθε θεατρική αίθουσα – την ιδιότητα του θεατή. Εκείνου, δηλαδή, του σωτηριού αποδέκτη όλου του συμπλέγματος των μηνυμάτων που εκπέμπονται από τη σκηνή. Εκείνου, χάριν του οποίου στήνεται ο σκηνικός χώρος, για τον οποίο αποκόπτεται το κομμάτι του πραγματικού χρόνου και μετατρέπεται σε χρόνο θεατρικό, για τον οποίο ανάβουν τα φώτα της σκηνής και κάποιοι επαγγελματίες θεατρίνοι αγαπιούνται, τσακώνονται, γελούν, τραγουδούν ή πεθαίνουν. Αυτοί είναι οι κανόνες του θεατρικού παιχνιδιού. Το θέατρο για να υπάρχει πρέπει να αποτελεί θέαμα για κάποια μάτια – τα δικά μου, του θεατή.

Ενιωθα, λοιπόν, στο «Ανεμώννα» ότι τα μάτια μου και η παρουσία μου δεν ήταν απαραίτητα για να πραγματοποιηθεί η παράσταση του «Μπεντ». Οι δύο οικοδεσπότες του θεάτρου, ο Αντρέας Τηλεμάχου και ο Μαρίνος Ξενοφώντος, δεν στήνουν θέαμα, αλλά παίζουν κάποιο άλλο παιχνίδι που έχει άλλους κανόνες. Όπως τα μικρά παιδιά δεν χρειάζονται την παρουσία του κοινού για να δημιουργήσουν και να απολαύσουν ένα φανταστικό κόσμο παίζοντας-ζώντας τη φαντασίωσή τους, έτσι οι δύο πρωταγωνιστές μπήκαν στο έργο του Μάρτιν Σέρμαν και ξεχάστηκαν «παίζοντας», όχι με την επαγγελματική υποκριτική έννοια, αλλά με την έννοια του παιδικού παιχνιδιού, με την ταύτιση με τα συναισθήματα και τα μαρτύρια των ηρώων τους, παίζοντας ο ένας για τον άλλο, ο ένας με τον άλλο. Η ένταξη και η ελικρίνεια της συγκίνησης, η υπερθέρμανση της ψυχοσωματικής τους κατάστασης δεν μπορούν να αμφισβητηθούν, αμφισβητώ όμως κάτι άλλο και σημαντικό: αν όλη αυτή η συναισθηματική υπερδιέγερση μετουσιώνεται σε τέχνη.

Σε πρόσφατη συνέντευξή τους στη Μαρίνα Σχίζα ο Αντρέας Τηλεμάχου και ο Μαρίνος Ξενοφώντος αναφέρονται στη μέθοδο του Στανισλάβσκι, σύμφωνα με την οποία ο ηθοποιός για να βιώσει τον πόνο στη σκηνή πρέπει να βάλει κάποιο συναισθηματικό αντίκρισμα, μια προσωπική σκέψη που να προκαλεί στον ίδιο την απαιτούμενη συγκίνηση, πόνο, κ.τ.λ. Αλλά μια μέθοδος δεν είναι παρά ένα σύ-

στημα τεχνικών και πρακτικών μέσων για την επίτευξη κάποιου στόχου. Αυτός ο στόχος για τον Στανισλάβσκι είναι η δημιουργία ολοκληρωμένης ψευδαίσθησης της πραγματικότητας.

Ο Αντρέας Τηλεμάχου ομολογεί στη συνέντευξη ότι ως αντίκρισμα φαντάζεται πως χάνει το φίλο και συνάδελφό του Μαρίνο Ξενοφώντος και έτσι φτάνει στην κορύφωση της συγκίνησης στο φινάλε του «Μπεντ». Και όπως φαίνεται καλύπτει μ' αυτό το στόχο του. Δεν θα 'πρεπε να περιλαμβάνομαι ως θεατής στο στόχο του; Δεν θα 'πρεπε να δημιουργηθεί αυτή η ψευδαίσθηση της πραγματικότητας, βλέπε τέχνη, για να μου μεταδοθεί εμένα ως θεατή η συγκίνηση, ο πόνος, ο συγκλονισμός; Δεν θάπρεπε ταυτόχρονα μ' αυτά τα συναισθήματα να νιώσω ψυχική ανάταση, αλλά και απόλαυση από την υποκριτική τέχνη των ηθοποιών; Με συγχωρείτε για τα πασιγνώστα και τα αυτονόητα, θέλω απλώς να προσδιορίσω αυτό το συναισθηματικό στενοχώριας και αμηχανίας που με κατέβαλε, όταν έβλεπα πραγματικά δάκρυα, εξάντληση, σχεδόν νευρικό κλονισμό εκεί που η πραγματικότητα της παράστασης δεν κατάφερε να γίνει ψευδαίσθηση της πραγματικότητας.

Κατά τα άλλα, το κείμενο του Μάρτιν Σέρμαν είναι πραγματικά σπουδαίο, το θέμα του – η ναζιστική μηχανή καταστροφής της ανθρωπίνης διαφορετικότητας – δεν θα πάψει ποτέ να συγκλονίζει. Το έργο πραγματεύεται δύο από τις ευρηγμένες «διαφορετικότητες», την εβραϊκή καταγωγή και την ομοφυλοφιλία.

Ο Γιώργος Χιώτης ίσως να μην οργάνωσε το δύσκολο χώρο του Θεάτρου «Ανεμώννα», αλλά τα συρματοπλέγματα με τις πιασμένες πάνω τους ανθρώπινες σκιές εντυπωσίαζαν, έμεναν στην ανάμνηση.

Ίσως είναι η πρώτη φορά που στις παραγωγές που υπογράφει ως σκηνοθέτης ο Βαρνάβας Κυριαζής, η παρουσία του είναι τόσο λίγο αισθητή. Δεν είμαι σίγουρη πόση ευθύνη φέρει ο σκηνοθέτης για τη «μέθη» συγκίνησης που κατέκλυσε την παράσταση, οι πέτρες του όμως παρήταν αληθινές. Στην παράσταση οι δύο πρωταγωνιστές κουβαλάνε στη σκηνή πενήντα τόσες πέτρες, επειδή το κείμενο λέει γι' αυτό το ψυχοσωματικό βασανιστήριο που συνηθίζουν στο Νταχάου – να κουβαλάνε άσκοπα βαριές πέτρες οι κρατούμενοι. Και αυτή η λεπτομέρεια αφορά το θέμα σχέσης ψευδαίσθησης και πραγματικότητας. ●